

Franina i Juripa

Fr. Od kuda tako naglo kome Franina?
Fr. Hodio sam iskati malo vina na Motovunštinu i Novatštinu.

Fr. Ne biš mi poviđa, jeli-ča novega tamo?

Fr. Je kume, obasa sam brate nekoje palte i sam piša, da mi dudu i šold frminanti, a ja sam brate misli, da budu su to naši ljudi, da prodaju samo sv. Cirila i Metoda frminanti.

Fr. Nego koje ako ne „Drubzine“ zigice?
Fr. Kakovog god češ imaju, samo naših ne.

Fr. A koji su to mustardini?
Fr. Čekaj, na jeziku su mi, ma nemo-rem ih izgovorit.

Fr. Trubilo ča hi nisi mogł zapisat pa mi ih poviđat.

Fr. Muci, tu drugo šetimanu ču poiti nazad tamo pa ču ih sve po imenu napisat i poviđati.

Fr. Ala ma da rovu i huču barbaranski šarenjaki!

Fr. Ča njim forši mačji general duhom klonil?

Fr. Aiho, nego pokle je doša naš sadašnji maistar, da njim se zavuka h spuc-niki črv, ki njim kušencu-peče.

Fr. Ala moraju biti jako fina raca blaga ti poprdit, kad nikad njim ni na mod.

Fr. Ja ča češ, ter znaš da je njim najmrže, ono ča je nam najdraže.

Fr. Ala je sramota, da nam ti dotepuki, ki su došli vamo s trbulhom za kruhom, deboto zapovidaju, ma po boš-trica, čemo mi najkad početi s deb-trim: krajem, pak te ti gladni stati kucō, a-ne kako sad da imaju svakom nos zabadati i kad ih ne tuka.

Fr. Vero bi bila već doba temu.

Razne viesti.

Političke:

Austro-Ugarska. Pitanje vodnih prokopa ili kanala zadaje austrijskoj vladi mnogo brige, jer se nemogu složiti velike stranke u tom pitanju, koje dovadjaju u savez sa građinom željeznica i uređenjem rieka, potoka itd.

Dne 11. t. m. j. imali su članovi mladotičkog kluba sa njemačkim klubovi, izrazim njemačke radikalne i kršćanske socijaliste, skupni dogovor o novoj osnovi za građinj prokopa, sastavljenoj po predlozi českok prvaka dra. Kaizla. Dogovoru prisustvovali od strane Čeha zastupnici: Kaizl, Kramerz i Pačak, a od strane Nijemaca zastupnici Gross, Vogler, Stürgkh, Schweigl, Baerndreither i Derschallia. O tom dogovoru neima jošje viesti, nu čini se da nije ostao bez uspjeha, jer se iste osobe sastaju opet danas, da nastave vječanje.

Ovih dana razgovarao je jedan bečki novinar sa talijanskim zastupnikom iz Tirola Conci-em, koji je kazao novinaru među ostalim, da će trebati još dugo prije nego li se uvedu u Austriji zdravi i redoviti odnosi. U tu svrhu predložena vladina sredstva, da su nehodna i nedostatan. Između Čeha i Nijemaca da će teško doći do sporazumjenja, jer jedni

ktorat nad onim društvom, uzradio je po svojem uvjerenju za vjeru i monarhiju. Takovo uvjerenje pokazao i nadbiskup Stadler, kad je u Zagrebu izrazio želju za sjedinjenjem svih Hrvata, pak su ovi duboko sazalili, što je kabinetska kancelarija onako nepravo shvatila odnosnu nadbiskupovu izjavu.

Slično govorio je i dr. Kramar u ime mladotičeske stranke. Ni Česi nepripoznaju carevinskoga vieća kompetentnim za pitanja prestolja. I oni drže, da je Fran Ferdinand bio posve u pravu kad je onaj protektorat poprimio. Slično i još izrazitije govorili narodno-socijalni česki zastupnici.

Većina je primila predlog odborov. Prisutni kod glasanja nisu bili ni hrvatski ni česki zastupnici.

U sjednici od četvrtka i petka razpravljala se je zakonska osnova za „povišenje davka na žestu pica“ i da se jedan dio toga davka dađe kraljevinam i zemljam za njihove potrebe.

Takovu osnovu bila je c. kr. vlada podnesla za posljednjega zasjedanja zemaljskim saborom, al tako da ju moradu svi sabori primiti. Dalmatinski je nije primio, pak je tako pala za sve kraljevine i pokrajine. Za to ju je vlada podnesla na razpravu carevinskomu vieću.

Po toj osnovi povisuje se davak na žestu 20 para ili filira po litri, koji kod proizvodjanja toli kod trošenja žeste. Pojedine kraljevine i pokrajine pak dobivati će od toga viška po razmjeru trošenja žeste. One pokrajine u kojih je već uveden davak na žestu, kaošto su Koruska, Stajerska i Kranjska, dobivati će od države bar toliko, koliko su dosad dobivale usljed odnosnih pokrajinskih zakona.

Glavna razprava o toj osnovi je već svršena, i jučer se je podrobna vodila. Stalno bit će prihvaćena, jer mnoge pokrajine jauču radi svojih financija, i rado bi jih bar poneke tim poppraviti. U podrobnoj razpravi žele neki zastupnici to doseći, da se pokrajinama dađe od toga davka po razmjeru broja pučanstva, al bit će skoro stalno prihvaćena ustanova, da njim se daje po razmjeru potroška žeste. U kojoj pokrajini se je bude više potrošilo, toj će se više dati.

U jučeranjol sjednici upitao je zastupnik dr. Ploj predsjednika, da li je istina, što se glasa, najme, da se kani smetnuti s dnevnoga reda resolucija vinogradarskoga odbora odnosno na v i n s k u kla uzulu, i da li je vlada na to uplivala? Predsjednik je odgovorio, da to nije istina. Nješto bi reći da se je ipak iza brda valjalo u toj stvari, pak se je uzmaklo, videć kako je množina zastupnika, osobito naši za to, da se ona resolucija razpravi i prihvati, i kako se je pljeskalo dru. Ploju, kad je onaj upit postavio i posve kratko al žestoko obrazložio.

Isti vinogradarski odbor imao je dne 9. maja u večer sjednicu, u kojoj se je imalo odlučiti o već razpravljanih predlozih Marchet i Žičkar: glede produljenja roka odplate bezkamatnih zajmova, za obnovljenje vinograda zarazenih filokserom, i oslobodjenja od poreza takovih vinograda; te glede toga da država daje i ondje bezkamatnih zajmova u rečenu svrhu gdje pokrajina ništa nedaje.

Iz izvaja predstavnika c. kr. vlade razabralo se je, da se je u raznih točkah pokazala dosta prijaznom vinogradarom. U jednoj točki pak veli, da nemože dopustiti, najme u tom, da bi dala bezkamatnih zajmova i onda kad jih pokrajina nebi dala. U izvanrednih slučajevih, veli, dat će više nego li daje pokrajina; al ako pokrajina ništa nedā, neće ništa dati. To da je njezino načelno stanovište od koga nemože odustati. Vinogradarstvo da je stvar zemaljske kulture; i ako se

zemlja neće ni malo pobrinuti za n, da nemože ni država.

Došlo se je na glasovanje. Zastupnik Spintić uzeo je predlog Žičkarov za svoj, te pozvav se na ono što je u jednoj predjašnjih sjednica rekao glede postupka većine zemaljskoga sabora i odbora Istre, predložio da se u zakonskoj osnovi umetnu rieči, da država u izvanrednih slučajevih dađe bezkamatnih zajmova i onda kad jih pokrajina nebi dozvolila. Spintićev predlog zagovarao je zast. Robič obzirom na odnošaje u Stajerskoj. Članovi vinogradarskoga odbora bili su tako uvjereni o opravdanosti toga predloga zast. Spintića, da su skoro svi za nj glasovali, da je dakle prihvaćen bio.

Poslo je na to izjavio jedan od prisutnih zastupnika vlade, da ova neće moći takova predloga podastrieti na prethodju potvrdu, nastala je stanka, nješko prenećenje, pa i pometnja među samini članovi. Jedan je predložio obnovljenje razprave, i bila je primljena. Nješki su prigovorili vladi, da nejma tako govoriti kako se je malo prije izjavio vladin zastupnik; ovaj je drugovi su se izgovarali. Konačno se je obnašlo, da kod glasanja nebijase dovoljan broj članova odbora — manjkao je jedan od nadpolovične većine — i odročilo razpravu i glasovanje.

Istoga dana, 9. maja, imao je željeznični odbor posljednju svoju sjednicu za razpravu o investicijah. Odnosna osnova „za gradnju raznih većih željeznica“ bila je po velikoj većini odbora prihvaćena. Tako je u tom odboru bilo riješeno jedno velikih pitanja; kojim se parlament bavil otkada se je sastab. To se je moglo samo tako dogoditi, da je vlada podnesla osnovu za gradnju vodnih puteva, kanala, i što nije protivna uređenju nekih manjih rieka, kako ga želi mladotički klub. O tih dvih pitanjih razpravlja ministar-predsjednik svaki dan, sa predstavnicima raznih stranaka, a razpravljaju i stranke.

Poljodjelki odbor imao je ovoga tjedna dvie sjednice. U obih se je razpravljala zakonska osnova glede „poljodjeljskih stalnišnih zadruga“. Bilo je baš živih razprava. Vladina osnova sadržaje ustanovu, da veleposjednici nisu dužni stupiti u skupne kotarske zadruge, nego da mogu svoje ustrojiti. Nješki zastupnici govorili su žestoko proti toj ustanovi, dočim su ju veleposjednici zagovarali, tvrdeć da će oni i tako uvijek nastojati podupirati zadruge, i mnogi stupiti u nje.

Vlada je predložila tako zvani provizorij za dobu od 1. jula do 31. decembra t. g. Predložila je najme, da se ju ovlasti da može to doba pobirati poreze i davke, i pokrivati državne troškove. Ako bude odnosa zakonska osnova, makar je provizorne naravi, prihvaćena od parlamenta, onda je Koerberova vlada mnogo dosegla.

DOPISI.

Iz Velog Ločinja koncem aprila 1901. (Konac). Ali što je glavno: mislite li da je viša oblast pozvala na odgovornost učiteljicu ili je nastojala tu stvar odmah urediti? Ni govora o tom! U jednoj sjednici prošastog jenara odlučilo mjestno školsko vieće jednoglasno, da se dotičnoj višoj oblasti podnese pritužba protiv neredima u školi, koje prouzrokuje učiteljica Pianello, te da stane na put njezinim zlorabam.

Kol školsko vieće poslalo je istina nakon dosta dugo vremena amo g. Vatorza školskog nadzornika, da tu stvar iztraži, ali što je u ta dva mjeseca učinio gosp. Vatorz nitko od nas nezna. Jedinio to znamo, da je bio ovdje do tri puta, ali

se nije pokazao nijednomu članu mjestnog školskog vieća, niti je na ovdjašnje školsko ravnateljstvo dao kakvu interpelaciju o stvari. Mi bismo željeli vidje, da je gosp. nadzornik zavrio barem u školu-kraju, gdje se bilježe ocjene u napreduku djece, pa ako ništa drugo: bio bi vidio, kako se znadu izpravljati ocjene iz vjerovanja. Znamemo, da je g. nadzornik svaki put kad je bio ovdje razgovarao po više sati u školskoj sobi sa učiteljicom, pače po njoj bio i podvoren, ali mi sudimo, da je g. Vatorz u ovoj stvari morao pokazati više takta i nepristranosti: morao je čuti oba zvana, te se sdušno o svem obavještit. — Stvar koja je jasna kao sunce, gdje je očit, da se zakon i disciplina krši po jednoj učiteljici, i da se ona upliće u stvari, koje na nju a ma baš ništa ne spadaju, ta stvar stoji već toliko vremena neriješena, kao da treba riešiti gordijski žvor! Ostavlja se djecu bez vjerske obuke a zašto? Samo za to, što bi se moralo Hrvatstvu dati pravo, a ukoriti ono, što je ukora vredno i dostojno. Takva šta može se još dogadjati samo u našoj biednoj Istri, gdje su se Hrvati uvijek izicali i izliću — nasuprot biesnom i irendentisnu talijanskom — svojom vjernošću i lojalnošću: i evo kako nam se sve to ovako llepo plaća i nagradjuje!

Nego nije jošje sve. Proti očitje volji ovog školskog vieća i ogromne većine občinskog zastupstva — tim naravki proti volji i ovog puka — usledilo je ovih dana imenovanje za ravnatelja naše pučke škole, u osobi svećenika Vincenca Scarpe, sada učitelja u Pulj. Čovjek taj — je još mnogim ovdje živo u pameti, i nema misaone i čestite duše, koja se nije čudila nad njegovim imenovanjem.

Kad bi g. Scarpa, imao više ponosa, on sam, nebi nikada ni pokušao zaviriti u ovo mjesto. — Sudimo, da je oblast koja je imenovala g. Scarpu, morala imati ipak toliko obzira, te se popitali kod krčkog ordinarijata, što će on reći na to imenovanje, ali da?! Pred nekoliko godina isti taj gospodin morao je odavle pakovati usljed disciplinarne iztrage, radi važnih razloga, koji još i danas obstoje.

Bila je prilika povjeriti odgoj naše djece čovjeku uzorna ponašanja, koj ovdje neima prošlosti kakvu ima pop Scarpa, a to tim više što je ovaj u zastupstvu imao za se samih 7 glasova i to od onih koji su bili pod upravom sada pokojnog brata Don Scarpe. Ja mislim da i oni se već sada sami križaju od čuda videć, kako se zagriženi Talijani smiju i vesele tomu imenovanju.

Nego neka se gospoda ipak tomu tobožnjemu uspjehu previse ne vesle, jer moglo bi se dogoditi, da će im se radost pretvoriti u žalost. Radi toga mi ozbiljno opominjemo pučanstvo Velog Ločinja, da prihvate dobaćenu im rukavicu. 90% hrvatske djece ima pravo na hrvatsku školu. Preporučamo im, da se ne daju uvijek terozirati (zastrašivati) od nekolicine doklaćenih Talijana i nedostojnih domaćih izroda, već sada kad su im na pragu občinski izbori, neka živo uznastoje i porade oko toga, kako da u obć zastupstvu budu sjedili samo njihovi ljudi, te da jednom dadu ovom mjestu u svem čisto hrvatski karakter, kada mu to po pravu i pripada. — ne da moramo misliti kdugod pogledamo; hoćeš napise na ulicah, na dućanah, hoćeš ured, hoćeš školu, kao da se nalazimo u kakvom talij. gradiću. To se sve može učiniti, samo se hoće volje, uztrajnosti i poživnosti, jer po samom zadnjem hipotisu, koji svakako nije išao na ruku Hrvatstvu, imade ovdje samo 15% Talijana (!). Na pošao dakle već jednom, pa bude li volje, biti će i uspjeha.

jasni na svojem državnom pravu a drugi na njemačkom državnom jeziku. Spor između jednih i drugih da se daje izravni jednako na temelju ravnopravnosti — (a toga neće Niemci — saveznici austrijskih Talijana. Op. ured.) Glavna težnja talijanskih zastupnika da još urjedjuje tirolskoga pitanja t. j. autonomije Trenta. Položaj u Trentinu da je različiti od onoga u jadranskih pokrajinah. Talijanski zastupnici iz Tirola da simpatiziraju više sa Slaveni dočim simpatiziraju Talijani pokrajina u Primorju više sa Niemci. Nu radi toga da vlada ipak u talijanskom klubu sloga i jedinstva.

U carevinskom vieću prošloga čedna razpravljalo se i o novom porezu na rakiju. Austrijska vlada bila je u zadnjem zasjedanju zemaljskih sabora predložila zakonska osnova o tom porezu. Da zakon stupi u kripnost, trebalo je, da ga svi sabori prihvate bez ikakve promjene. Nekoji sabori prihvatili osnova — i to većina njih — drugi ne. Istarski sabor bio ju je prihvatio dočim ju je dalmatinski sabor zabacio. Na to je vlada povukla natrag tu osnovu i sada ju je predložila carevinskom vieću.

Od dalmatinskih zastupnika izvjestio se je za osnovu dr. Ivčević kao predsjednik dalmatinskog sabora, koji ju je i u Zadru zagovarao, dočim je proti njoj govorio zastupnik Bortić u Zadru i u Beču.

Odbor za investicije dovršio je razpravu glede investicija, koje se imadu uložiti u gradnju novih željeznica. Ako prihvatiti osnovu i carevinsko vieće, to će se u Austriji potrošiti tekajem 5 godina u gradnju novih željeznica 463 milijuna kruna. U novu željeznicu mrežu doći će i željeznice pruge Split — Aržano sa ogrankom do Sinja i Dubrovnik i Boka kotorska. Ali sasvim tim neće biti još Dalmacija spojena sa željezničkom mrežom anonahrije, jer se tomu protivie Madjari, koji natežu vodu na svoj mlit, t. j. nastoje uredotoci što više moguće trgovine u Budimpešti.

Pregovori između hrvatske i ugarske kraljevske deputacije predbežno su prekinuti, a ne dovedoše do nikakvog rezultata, jer po računima ministra financija išlo bi Hrvatsku za nutarnje potrebe 8 1/2 milijuna, dočim hrvatski vladinovi pitaju barem 9, i zato prekinuše dogovore.

Srbija. Ministar nastave Marinković i ministar rata Vasić dadeše ostavku, koja je kralj primio. Na mjesto prvoga bijaše imenovan profesor i bivši ministar Kovačević, a na mjesto drugoga pukovnik Janković. Povod promjeni u ministarstvu da je dao privatni spor između Marinkovića i Vasića.

Bugarska. Među bugarskim dječavom, građanstvom i vojnitvom u Sofiji došlo je do žestokog sukoba. Djaci su naime odlučno prosvjedovali proti Turskoj i Rusiji, koje nastoje potlačiti macedonski pokret na korist Bugara. Prigodom zadnjih sukoba bijaše mnogo djaka pohvalano. Od tih su školske oblasti preko stotinu njih iz škole odpravili, te će morati nastaviti nauku u izopštenstvu.

Prisjednik macedonskog odbora Mihajlović izvjestio je novinarom, da će se politika macedonskoga odbora kretati u granicah zakona i da će biti nastojanje macedonskoga odbora u prilog Bugarom i svim potlačenim narodom u Macedoniji.

Rusija. Iz Petrograda javljaju, da će ove godine posjetiti ruski carski supruz jedino danski dvor, i da tamo nije ništa poznato o kakvih drugih posjetih.

Novi ministar nastave general Vanovski, da je caru savjetovao neka se ukinu stari sveučilišni statut od g. 1834, koji stavlja djacstvo pod nadzor redarstva. Taj statut da je bez dvojbe izazvao i posljednje djačke nemire u Rusiji. Car Nikola pa je sklon ukinuću rečenoga statuta, ali tomu da se protivie predstojnik sv. sinoda Pobiedonoscev. Radi toga, da je nastao sukob između ministra nastave

i Pobiedonosceva. Jedan i drugi da se groze ostavkama. Prvi bi dao ostavku ako se ukinu statut, drugi ako se ukinu. Tako se može očekivati, da će jedan ili drugi od njih dati ostavku.

Francuska. Ruski listovi pišu, da će francusko ratno brodovlje tekajem ovoga ljeta posjetiti ruski pomorski utvrđeni grad Kronstadt. Admiral ruske mornarice i vrhovni zapovjednik veliki knez Aleksij Aleksandrovič, da će dočekati francuske goste i saveznike i da će prirediti svečanosti i gostbe francuzkim častnikom i mornarom.

Italija. Kralj Viktor Emanuel primio je dne 10. t. m. u Rimu častničku deputaciju 28. austro-ugarske pješačke pukovnije, kojoj je on imenovan vrhovnim zapovjednikom, u svečanu audijenciju. Deputaciji na čast dao je kralj prirediti svečanu gostbu.

Turska. Između turske oblasti i evropejskih velevlasti nastao je spor zbog pošta, koje imadu rečene vlasti u Turskoj. Te vlasti jesu Austro-Ugarska, Njemačka, Englezka i Francuska. Turska vlada kuša, da to pravo, t. j. držanje poštanskih ureda rečenim vlastim otme — premda je to pravo osnovano na postojećih ugovorih. Turska vlada dala je zadnjih dana zapliniti poštanske pošiljke rečenih vlastih u Carigradu, Solunu i u drugih mjestih pod izlikom, da se među tim pošiljkama nalaze kontrabanti. Proti toj zapliniti prosvjedovali su poslanici spomenutih velevlasti. najodlučajnije zahtjevajuć, slobodan ulaz u Tursku svim inozemskim pošiljkam, kao što bijaše i do sada.

Mjestne:

Knjige „Matice Hrvatske“, stigle su u Pulu i gg. članovi „Matice“ neka se izvole obratiti na povjerenika g. Lacka Kriza, Via: Giulia br. 5 prizemno lijevo.

Iredentzka Herica. Glasilo puljskih nazovi-socijalista zadnjih dana odlučno zagovaraju autonomiju južnog Tirola, i pozivlje sve Talijane della Regione Giulia, da priskoče u pomoć braći Trentincima.

Kada mi zagovaramo sjedinjenje naše domovine, spojenje svih hrvatsko-slovenskih pokrajina Austrije u jednu administrativnu cjelinu, napadaju nas socijalisti najžešće. Njima je odurni nacionalizam nastojanje, da se udes zemalja u kojim smo se rodili i u kojim bivamo, obrne smjerom za naš narod povoljnijim. A oni zagovaraju upravno podjeljenje Tirola, odaljene pokrajine čiji udes nas se ne tiče ni iz bliza ni iz daleka. A na čiju korist zahtjevaju on to podjeljenje? Na korist socijalističke stranke možda?

Zar je to jedno socijalno pitanje, za koga su se gospoda tako silno uzgrijala? Niti iz daleka! To je pitanje čisto narodnostno i u tom pitanju pokazali su i opet gospoda socijalisti, da jim je socijalizam maska, a talijanstvo lice.

Pozor brodari! Lucki admiral u Pulj javlja pomorcem, da će se polovicom tekućega mjeseca u fazanskom zaljevu kod rta „Femina“, na brionskom otoku, činiti pokušaj sa podmorskim minezami.

Tim povodom zatvoreno će biti more svim brodovom i ladjam od rečenog rta jednu milju duljine napram rta „Barbarrigo“. To ograničeno mjesto biti će označeno sa četiri ladjice, koje će po danu vijati crvenu zastavu a po noći dignuti će crvena dva ferala okomito jedan površ drugog.

Pokrajinske:

Imenovanja. Gg. mjernici Ernest Dejak, Rudolf Mahničič i Gustav Seeliger bijaše imenovani c. kr. namjernici kod c. k. namjestništva za Primorje.

Novi učitelj kod sv. Antona blizu Koprca. Od tamo pisu nam, da im je tamo prispio dne 1. t. m. novoimenovani učitelj g. Maslo, koga su željno očekivali, pošto bijaše tamošnija pučka škola od početka jenuara t. g. bez učitelja. G. učitelja pozdravio je občinski savjetnik g. A. Jakomin

sa više zastupnika uvedši ga u školu i u njegov stan. Na večer istoga dana sastali se domaći rodoljubi sa g. učiteljem u gostionj g. Turka, kamo je kasnije prispijelo i pjevačko društvo „Svchoda“. Njezin predsjednik nazvano je g. učitelju dobrodošlica; koju su pjevači popratili krasnom pjesmom. U prijateljskom razgovoru uz milozvučnu pjesmu ostase domaći rodoljubi dulje vremena na okupu veseli i zadovoljni, što su konačno dobili vrstna učitelja i uzgojitelja svoje dječice.

Obještali Talijani. Talijanski radnici iz kraljevine, kad dođu u naše strane na djelo, jesu krotki i ponizni kao janje, a čim se najedu i podkože postanu objestni i priksni kao mlado zdiebe. Tu svoju dvojaku narav pokazali su i nedavno u Dolnjih Skofljah (občina Milje) u gostionj nekog Albina Postogne, gdje su izazvali izpred i gdje je došlo do okršaja između njih i domaćih mladića. Ti nepozvani gosti iz Italije rade naime kod gradnje željeznice Trst—Poreč, a pošto su već dulje vremena na radnji, obukoše se i u najjednošćenost, te se podaju po nedjelah i blagdanih razuzdanom životu.

Kako doznajemo bijaše kod tog okršaja više njih s jedne i druge strane ranjeno, te su oružnici nekoje naše i nekoliko Talijana odveli u zatvor u Koper.

Tim nemilim gostom nije dosta, da otimlju kruh izpred ustju našem siromašnomu kmetu i radniku, već ga elo i napadaju ili izazivlju u njegovoj kući.

Hoće li tomu nezdravomu stanju u našoj Istri već jednom učiniti konac carske oblasti? Ili će i nadalje pustiti, da domaći robuju a tuđinci da gospodare?

Odstup predsjednika austrijskog Loyda? U Trstu govorilo se je posljednjih dana u pomorskih krugovih, da će odstupiti predsjednik austrijskog Loyda barun Kalechberg iz zdravstvenih razloga.

Neznamo koliko je na toj viesli istine, ali to znamo, da je to stalno vruća i skromna želja neke visoko-položene a maljušne osobe, koja je dugi niz godina u našem Primorju vedrla i oblačila (Talijanom vedrla a nam oblačila) i kojoj rastu zabuzabe za mehkom i bogatom stolicom na kojoj sjedi sada barun Kalechberg.

Psovka „porco di scavo“ — 50 kruna. Nedavno tužio je jedan slovenski rodoljub u Trstu nekog Presotto Benedetta, talijanskoga podanika, radi uviede postenja, počinjenje tim, što mu je kazno „porco di scavo“. Taj talijanski dotepenac bio je odsudjen na 10 kruna globe i na povratku troškova parnice, što iznaša ukupno oko 50 kruna.

Toliko do znanja našemu puku u Istri, kojega često pitaju tom psovkom njegovi usrećitelji i širitelji 2000 godišnje latinske kulture.

Obćinski izbori u Velom Lošinju. U talijanskih listovih čitamo, da bijahu obavljeni u Velom Lošinju ovih dana novi obćinski izbori. Izborni čin, da je prošao u redu i da bijahu izabrani bez borbe predloženi gradjanskog odbora. Odatle da se daje zaključiti, da je prošlo doba unutarnjih borbi i da će u Velom Lošinju nastati doba mira i sloge.

Moramo priznati i sami, da neznamo kako da si protumačimo ovu viest o netom minulih izborih u Velom Lošinju. Moramo dakle čekati dok nam se smiluje koja bozja dušica s onih strana, pa nas bar sa par redaka izvesti o tom izboru.

Novi brzojavni ured u Istri. Dne 6. t. m. bijaše otvoren u Karpanu — občina Labin — brzojavni ured sa dnevnom službom.

Loydov parobrod „Austria“. Dne 4. t. m. bijaše porinut u more u loydovom arsenalu u Trstu bez osobitih svečanosti najveći parobrod toga društva u obće najveći trgovački brod, što bijaše ikad porinut u more na obalah jadranskog i sredozemnog mora. Parobrod taj okrštise sa imenom „Austria“; gradjen je od oćeli i mjeri u duljini 452 stope, u si-

rini 66 stopa a u dubljini 83 stope. Taj parobrod nositi će 10.000 tona i odredjen je za plovidbu u Indiju—Kinu—Japan. Opređeljen je skoro izključivo za trgovinu jer nema nego 40—50 kabina za putnike. Novi parobrod nije gradjen za brzu plovidbu. Imade najnovije strojeve za krcenje i izkrcivanje, električnu rasvjetu itd. itd. Razliedjen na više odjela za slučaj, da se ozliedi jedan odio, da netrpe drugi odio i da se lakše prepriechi potonuća. Koli za kapetane i makiniste toli za mornare, priredjene su uzahne sobice ili prostori za počitak.

Iz drugih krajeva.

Niemci proti talijanskom vinu. Čitali smo onomadne, da se je u njemačkom saboru razpravljalo o tom, kako bi se zapriecio uvoz tuđeg vina i groždja u Njemačku tim, da se povisi na uvoz carina. Talijanske novine graknule su odmah na to dokazujuć, da je to napereao proti uvozu talijanskog vina i groždja u Njemačku i da će biti prisiljena talijanska vlada, da poprimi jednake mjere proti uvozu njemačkih obrtničkih proizvoda u Italiju.

Mi neznamo, da li će se Niemci prestrašiti talijanskih grožnja, ali znamo, da će jednake grožnje talijanski listovi spustiti i proti našoj monarhiji kad se bude radilo o obnovi trgovačkog ugovora i nesrećne vinske klauzule. Bojimo se, da će naši državnici biti mećeg srca nego li su njihovi drugovi u Njemačkoj, te da bi mogli podleći molbam i grožnjam talijanskih državnika na štetu naših vinogradara.

Sjećamo se jošte, kako je jedan rimski list donio početkom ove godine iz Beča dopis, u kojem bijaše priobćen razgovor dopisnika sa talijanskim poslanikom na bečkom dvoru grofom Nigra. Dopisniku kazao je poslanik Nigra, da se je sklopila trgovačka sveza sa Italijom i u njoj i carina na vino samo radi toga, da se Italiji izplate veliki gubitci, što ih pretrpla usljed toga, što se pretrgnula trgovačka sveza između nje i Francuske. Dakle za ljubav Italije da naša država zapušta svoje podanike! Svaka država, sklapa trgovačke ugovore radi svoje koristi, samo naša na svoju štetu!!

Proti psosti. U zadarskoj „Croacia“ izcripio je njezin dopisnik iz biskupije krcke posljednji korizmen list, što ga je izdao presvjelti biskup Malinić na svoje svećenstvo i na svoje stado. Jedan dio toga lista razpravlja o psosti ili o proklinjanju. Žalimo što nije koji od tolikih naših prijatelja sa kvarnerskih otoka izcripio i za naš list glavne misli onoga — kako kaže spomenuti dopisnik — liepoga pastirskoga lista, koji se čita slašču i korisću.

Iz toga lista priobćujemo po „Croacia“ ono mjesto, koje govori o psosti, toj ružnoj i pogubnoj navadi pokvarenog svijeta. Eto, što kaže rečeni dopisnik po parstirskom listu:

Svraca se sada naš pastir, na tožnu činjenicu „koja mu prouzrokuje toliku bol i žalost“, što ima i u našoj biskupiji i takovih nesrećnika (smade jih svuda ali najviše u primorskih mjestih), koji psuju, ruže Boga i otačstva naše svete vjere. Ako je svaki grieh težak, to ovaj postizava vrhunac opakosti, jer vredja Boga prema nam. Radi toga veli naš pastir: „Molim vas i prosim, ne psujte o krcćani, Boga, koji stanuje među vama u presvetom oltarskom sakramentu, da vas blagoslovi, da vam dade svoje milosti, da brani duše vaše za vječni život! Nagovara zatim roditelje, da uniste i izkorene taj mrzki običaj psovanja, a djecu neka strogo kazne kad začuju, da kunu i psuju. Poglavarom pako preporučuje neka nedopustaju, da se ime božje javno po ulicah i javnih mjestih psuje i proklinje. To javno psovanje, to je prava kuga, koja „bije nevine duše, upropaščuje obitelji i čitave narode“. — Tako je, velim past' ja, pa još mi se naši

težaci, kmeti, poljodjelci tuže, još mi jačaju da nas nerodica bije, da nas izdala loza, maslina i zemlja.

Zar niste velike sedmice, baš u četvrtak velike nedjelje žuli gdje se pjeva „oficij hrvatski u hrvatskih župah“ „na pohvalah“, kako prorok Abakuk govori: Gospodine slušao sam slisanje tvoje, i uzbujah se... Jer smokvenica (čuj moj hrvatski narode!) neće cvasti: niti će biti pupa u vinogradih. — Odstupiti će od stada ovice, i neće biti živina pri jaslih!..

Pravom dakle zaklinje svoje vjernike, naš presvijeli biskup, da se okainimo svi toga ružnoga strašnoga grieha, a da učimo već djeću sa strahopoštanjem izgovarati otajstva naše sv. kršćanske vjere, a svim nam vrūće preporučuje, da u odstetu za uvriede nanešene Isukrstu u presv. oltarškom Sakramentu, mi češće izmolimo „Pohvale“, za izkorenue pssiti, svim poznate „Blagoslovljen budi Bog“ itd.

Neselite se u Njemačku. Zadnjih godina izselilo se našega naroda u većem broju u Njemačku, tražećegradnje i zaslozka. Sada je nestalo i tamo radnje te naši radnici trpē tamo biedu i nevoļu. Tako donosi „Reichenberger Zeitung“ u broju od 13. pr. mj. bilješku o hrvatskih radnicih — naših izseljenih, koji se nalaze u okolini Hanovera. „Hrvatski radnici povlače se u skupinah po 100 i više ljudi podpuno bez sredstava u najvećem siromaštvu, te prosjače po tamošnjih obćinah, kojim su pali na teret, jer se je tim ogromnim čoporom ljudi morao naći bezplatnan konak. Hranu im dobavljaju dobri obćinari, da ih očuvaju od gladi. Množinu tih „Hrvatata“, koji su od gladi obolili od typhusa moradoše spremili u bolnice. Koliko se je od tih — njemačkom jeziku posve nevjestih — ljudi moglo doznati, ngovorio ih je jedan od naših (njemačkih) zemljaka, koji je u tamošnjih krajevih (u Hrvatskoj), kod neke gradnje radio kao „poduzetnik“ da dodju ovanu u Njemačku, te im obećao najljepše zasluzbe i dao si od svakoga platiti 2 marke, a onda se izgubio. Po najnovijih vieslih ima tih siromašnih putnika do 1000, a medju njimi dolaze i Slovaci i Bošnjaci, koji nam svjedoče o nevoļji, što mora da vlada u tamošnjih krajevih“. Ovakvo pišu njemačke novine, a mi to teška srea iznašamo u javnosti, moleći svakoga rođoljuba, kojemu je iole moguće da što učini, neka svojski uznastoji, da se prepriete, — zabrani izseljivanje jadnih naših ljudi, koji imaju kod kuće svoje doduše skromni krovac, ali barem ne moraju ovisiti o milosti i nemilosti tuđih ljudi. Već je skrajnje vrijeme, da se tomu velikomu zlu stane na put!

Društvene

Nova podružnica. Osnovateljna skupština muške podružnice družbe sv. Cirila i Metoda za Istru na Oprtalskome Krasu, u selu Štoci, obdržavati će se u 3 sati poslije podne dne 19. maja, u kući gosp. Ivana Veznavera „Šimunca“ sa sljedećim dnevnim redom: 1. Otvorni govor. 2. Izbor odbora. 3. Slučajni predlozi. Poslje skupštine domaća zabava sa plesom.

Oprtalsko društvo za štednju i zajmōve, registrana zadruga na neograničeno jamćenje imati će svoju godišnju skupštinu na Duhove dne 26. maja u 3 sata poslije podne u školi družbe sv. Cirila i Metoda na Livadam. Na dnevnom redu izvješće i obračun za g. 1900.

Skupština „Dobrinjskog društva za štednju i zajmōve“, držati će se u Dobrinju u „Citaićnici“ dne 19. tek. na 4 sata „pōpodne, sa sljedećim dnevnim redom: 1. Pozdrav predsjednika. 2. Potvrda obračuna. 3. Ustanoviti interes, na koji da se daju zajmōvi a tako i interes za ulozke. 4. Razni predlozi.

Slovensko pjevačko i čitalačko društvo „Svoboda“ kod Sv. Antuna (Koparsčina) imalo je prošle nedjelje svoju

redovitu godišnju glavnu skupštinu. Više o tom drugi put.

Čitalačko i pjevačko društvo „Slavec“ imati će dne 30. junija na otvorenom društvu zabavu sa pjevanjem, glazbom, deklamacijom, tombolom i veseljigrom. Toliko do znanja na vrijeme susjednim društvom.

Hrvatsko radn. pjevačko društvo „Vijenac“ u Varaždinu, proslavit će svećanim načinom dne 29. i 30. lipnja 1901. svoju posvetu barjaka.

K toj proslavi pozvati će se sva pjevačka društva iz Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Istre, Bosne, Hercegovine, Stajerske i Kranjske.

Sva se pjevačka društva umoljavaju, da izvole čim prije odboru „Vijenac“ u Varaždinu priobćiti, hoće li toj proslavi prisustvovati i sa koliko članova...

Sve rođoljube uljudno molimo, neka zahtijevaju „Našu Stogu“ po svih kavanah i gostionah koliko u Puli toliko izvan iste.

Narodno gospodarstvo.

U Zagrebu, 6. svibnja.

Glavna skupština osig. zadr. „Croatiae“.

Dne 4. svibnja t. g. obdržana je u dvorani gradske vijećnice petnaesta redov. glavna skupština zadruge „Croatiae“. Osobno i na temelju punomoći bijaše u skupštini 155 glasova zasluapano.

Nakon ustanovljenja dovoljnog broja prisutnih otvori skupštinu predsjednik zadruge g. Ferdo Šaj, odvjetnik i poćinatelj grada Zagreba, te podravi kratkim i srdaćnim govorom prisutne članove, zahvaljujući u ime ravnateljstva, da se je tako liep broj zadrugara sakupio, što dokazuje znatan interes, kojim javnost prati rad naše domaće osiguravajuće zadruge.

Prelazeci na dnevni red, čita ravnatelj uprave g. Stjepan Grahor godišnje izvješće ravnateljstva, iz kojeg vadimo sljedeće:

Prošla g. 1900. dovršila je s obzirom na požarne štete za zadrugu sretno i povoljno, doćim se u prihodu pokazuje postepeni napredak i porast, koji nam podpuno zajamčuje daljnji i sigurni razvitak nuše domaće osiguravajuće uredbe.

U Bosni i Hercegovini, gdje zadruga tek od novije doba radi, konstatujemo povoljan napredak, koji se naroćito u sve većoj simpatiji tamošnjeg pućanstva prema „Croatiji“ opaža.

S radoću izićemo, da je austrijsko ministarstvo podielilo „Croatiji“ dozvolu, da svoj rad i na austrijske pokrajine — naroćito Dalmaciju, Istru i Goricu — protegnuti može, te je djelatnost zadruge u tom smjeru već otpočela.

Daljnja je težnja uprave, da što skorije uvede životno osiguravanje, te ravnateljstvo svim marom oko toga nastoji, da potrebitu jamćevnu glavnicu nmakne i radom što skorije otpoćne.

Raćun dobitka i gubitka god. 1900. izpostavlja se kako sledi:

Na premijama u gotovom unislo je 260.196 K 86 fl., a na pristojbama i inih dohodocima 58.266 K 78 fl.

Prirast premija u obvezama osiguravnika iznaša 341.834 K 21 fl. (prema g. 1899. za 101.650 K 13 fl. više), doćim se stanje sveukupnih obveza izkazuje 31. prosinca 1900. sa 1,057.459 K 89 fl.

Zadruga izplatila je u prosloj godini 112 šteta u ukupnom iznosu 129.021 K 69 fl.

Od prvog početka pako do 31. prosinca 1900. izplaćeno je za odstete 1,007.928 K 97 fl.

Stanje ukupnih osiguranih vrijednosti pokazuje koćem 1900. svotu 114,987.134 K prema g. 1899. za 10,717.450 K više.

Ukupni prihodi na premijama raznim dohodocima itd. iznosi 352.926 K 97 fl., odbivši štete i terete sa 312.448 K 89 fl., iznaša čisti ostatak 40.477 K 08 fl.

Od ove svote izlućuje se prema ustanovam zadrudnih pravila 6.071 K 56 fl. kao tantijema ravnateljstva i nadzornog vijeća. Zatim 16.397 K 24 fl. za popunjavanje temeljne zaklade na 200.000 K. Nadalje 1619 K 08 fl. kao prinōs gradu Zagrebu i pokrajinam; u kojim zadruga osiguravanja podržava. — Konaćno se 6476 K 33 fl. u činovničku mirovničku zakladu, a 9.912 K 87 fl. u redovitu prićuvu stavlja.

Iza toga sledilo je izvješće nadzornog vijeća, kojim se glavnoj skupštini izvješćuje, da je nadzorno vijeće prema propisu trgovaćkog zakona tekom ciele godine nadziralo rad uprave i toćno pregledalo bilancu, te se glede razdiobe čistog ostataka prićlućuje predlogu ravnateljstva.

Glavna skupština prima oba izvješća do znanja, prihvaća predlog o razdiobi čistog ostataka, izjavljuje upravi, ravnateljstvu i nadzornom vijeću svoje zadovoljstvo, te im podjeljuje absolutorij. Konaćno pristupa se izboru dvojice članova u ravnateljstvo i jednog u nadzorno vijeće. Ponovno budu izabrani g. Antun Stiasni i Ivan Plohberger u ravnateljstvo, a g. Miroslav grof Kulmer u nadzorno vijeće.

Tim bje skupština zakljućena.

Prodaje se posjed

na cesti u Lohoriki, pokraj Pule. — Isti se prodaje cio ili na polovicu uz vrlo povoljne uvjete. — Poblize se viesti dobivaju u tiskari.

Restauracija SEPUKA - PAZIN

sa sobami za prespavanje preporuća se p. n. obćinstvu i putnikom za mnogobrojan posjet, obećajuć uvijek najtoćniju uslugu uz dobru domaću kuhinju te razna zdrava i krićpka vina. Dobiju se takodjer desertna vina, likeri i slaćtice.

Prsni čaj sa „Ućke-Gore“.

Izvrsni domaći lijek proti influenci, kašļju, nahladi i hrapavosti, proti prsnoj kataru ili promuklosti grla.

Cijena 50 para. Glavno skladište: Ljekarna L. Ghersetich, Vološko — Istra. Nabira se u svakoj ljekarnici.

Brijać Zvonimir Gjurin

preporuća svoju brijaćnicu i češļjaonicu u Puli. Via Sergia broj 63.

Nenadkriljivo sredstvo proti bolestim želudca i probavila LJEKOVITA ŽIVOTNA ESENCIJA

iz ljekarne „k crnom orlu“ K. Germana u Belovaru. djeluje najuspješnije kod svih bolesti želudca, kao što su: slabina, pomanjkanje sile, nesatost, podrigivanje, žgaravica, mućnina, smaglica, gubitak, grćevi, zatvor sile, nemirni, kao i kod bolesti jetara i slezenice. Neutralisira prekomjernu kiselinu želuca i čini svučinu svaki drugi praćak, osobito poslje prekomjernog i pretećkog jela. Pripravljena iz blago djelujućih bilinskih sokova, djeluje ova esencija kao blago stvarajuće sredstvo, a jer je pogodno nagorko ukusa, imado stoga tu prednost, da ja može i onaj uzimati, koji drugih gorkih ljekova uzeti nemože a poslje je neškodljiva i kod dulse i redovite uporabe.

Cijena boćice 1. kl. 40 fl. poštom najmanje 2 boćice 3 krune. Prava samo onda, ako je svaka boćica providena izvrsnom i izvrsnom ljekarnom „k crnom orlu“ K. Germana u Belovaru, u Hrvatskoj. Vrsnoć i uspješno djelovanje ove životne esencije dokazuje mnoćina priznanica, od kojih njeoliko najnovijih ovjše otkusnem.

Životnu esenciju g. Germana, ljekarnika u Belovaru mogu boljućoj publici što toplije preporući, jer sam se osobno uvjerio, a i kod svojih imļjana, kojima sam ovu preporuću kod želućatne boli, da je od izvrsnoga uspjeha. Trojstvo, 6. X. 1900. Medeotti, zapnik.

Većestovani gospodine! Molim po donosion ovoga pisma poslati mi boćicu Vaše životne esencije. Istini za volju moram Vam priznati, da ću taj lijek ne samo rado uzimati, već i radi svoje ljekovitosti svakom, što toplije preporući. Je sam dosle bio primoran rami ljekove općih lijekovi radi neprobavljivosti, ali Vam i opt. moram reći, da je velika većina tih po meni uzeti ljekova prouzrokovala tili Osim toga drām ba žalili sve „medicinske“ koji se upotrebljavu nepućećno proti kašļju, pristobiti i katar u plućima, promuklosti grla i t. d. Izvrstno sredstvo proti reumatizmu, ulogam, trganju u kostima, sprćanju žila, otoku sglavova, boli u kralima i t. d.

Partial text from the right edge of the page, mostly cut off.